

Sygn. akt **III AUa 2526/15**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Cyran

Sędziowie: SSA Iwona Niewiadowska-Patzer

SSA Wiesława Stachowiak /spr./

Protokolant: st. sekr. sądowy Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2016 r. w Poznaniu

sprawy **E. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

na skutek apelacji E. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 8 września 2015 r. sygn. akt VIII U 560/15

oddala apelację.

SSA Wiesława Stachowiak	SSA Ewa Cyran	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
-------------------------	---------------	-------------------------------

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. decyzją z 30 stycznia 2015 roku działając na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił E. M. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, opierając swoje rozstrzygnięcie na orzeczeniu komisji lekarskiej ZUS z 1 stycznia 2015 roku, która nie stwierdziła niezdolności do pracy wnioskodawczyni.

E. M. złożyła odwołanie od decyzji wnosząc o jej zmianę i przywrócenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy w Poznaniu w Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 8 września 2015 roku w sprawie VIII U 560/15 oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca (ur. (...)) posiada łącznie 20 lat, 4 miesiące i 26 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Odwołująca była zatrudniona do 3 września 2000 roku. Po tym okresie nie wykonywała żadnej działalności objętej obowiązkiem ubezpieczeń społecznych, ani nie posiada żadnego okresu nieskładkowego.

14 listopada 2014 roku odwołująca wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

W dziesięcioleciu poprzedzającym złożenie wniosku o świadczenie odwołująca nie legitymuje się wymaganym okresem ubezpieczenia.

Pięcioletni okres ubezpieczenia odwołująca posiada w okresie od 5 marca 1992 roku do 4 marca 2002 roku.

Odwołująca występowała także wcześniej do organu rentowego o ustalenie uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Decyzjami z 13 października 2000 roku, 12 listopada 2002 roku, 27 lutego 2004 roku, 1 czerwca 2004 roku, 27 czerwca 2007 roku, 11 sierpnia 2008 roku, 21 lutego 2011 roku oraz z dnia 2 stycznia 2012 roku odmówiono odwołującej przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Decyzje te były przedmiotem kontroli odwoławczej Sądu Okręgowego w Poznaniu i odwołania od nich zostały oddalone prawomocnymi wyrokami, ostatnio wyrokiem z 17 listopada 2012 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił odwołanie od decyzji z 2 stycznia 2012 roku.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji uznał, że odwołanie podlegało oddaleniu jako bezzasadne i wskazał podstawy prawne rozstrzygnięcia, tj. art. 57 ust. 1 oraz art. 58 ust. 1, 2 oraz 4 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych

Sąd Okręgowy wskazał nadto, że przed 23 września 2011 roku, w związku z uchwałą Sądu Najwyższego z 23 marca 2006 roku I UZP 5/05, przyjmowano, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługiwała ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

W dalszej kolejności Sąd I instancji zaznaczył, że rozstrzygnięcie w sprawie mogło zostać wydane bez ponownej oceny stanu zdrowia odwołującej w postępowaniu sądowym. Jak wynika z ustalonego w sprawie i niekwestionowanego stanu faktycznego ostatni okres ubezpieczenia odwołującej trwał do 3 września 2000 roku, a wymagany okres pięciu lat ubezpieczenia posiada ona w okresie do 4 marca 2002 roku, a zatem dla przyznania jej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy niezbędne byłoby udowodnienie przez E. M. powstanie owej niezdolności do pracy w ciągu 18 miesięcy od 4 marca 2002 roku. Ewentualne przyznanie natomiast odwołującej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy byłoby możliwe, gdyby wykazała ona, iż stała się całkowicie niezdolna do pracy przed 23 września 2011 roku, to jest przed zmianą treści art. 58 ustawy. Odwołująca legitymuje się bowiem 20 letnim okresem składkowym i nieskładkowym, który, jak wskazano powyżej, pozwalałby jej na uzyskanie prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w przypadku istnienia jej przed zmianą stanu prawnego. Prowadzenie postępowania na te okoliczności było jednak niedopuszczalne, z uwagi na treść prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 17 października 2012 roku, w którym oddalono odwołanie od decyzji z 2 stycznia 2012 roku, w której stwierdzono brak niezdolności do pracy odwołującej i brak prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd I instancji wskazując na treść art. 365 i 366 k.p.c. zaznaczył, że jest wiązany prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z 17 października 2012 roku w sprawie VIII U 542/12 i pozostałymi wydanymi w sprawie odwołującej wyrokami oddalającymi jej odwołania od decyzji pozwanego w przedmiocie prawa do renty z tytułu

niezdolności do pracy z uwagi na brak istnienia niezdolności do pracy. Wyrok z 17 października 2012 roku jako odnoszący się do decyzji z 2 stycznia 2012 roku oznacza bowiem to, iż prawomocnie ustalono w nim, że na dzień 2 stycznia 2012 roku (art. 477¹⁴§4 k.p.c.) odwołująca była osobą zdolną do pracy. Sąd orzekający w niniejszej sprawie jest związany owym prawomocnym ustaleniem o braku niezdolności do pracy odwołującej na ten dzień i nie był władny w niniejszym postępowaniu podważać tych ustaleń, co może być bowiem dokonane wyłącznie w drodze wznowienia postępowania między innymi w sprawie VIII U 542/12. Ze względu na osądzenie sprawy wyrokiem z 17 października 2012 roku i regułą z art. 366 w związku z art. 365§1 k.p.c. nie było możliwe rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie o tym, o czym rozstrzygnięto już w poprzednim postępowaniu, a więc o zdolności bądź niezdolności do pracy E. M. za okres sprzed dnia wydania decyzji poddanej kontroli w postępowaniu o sygnaturze akt VIII U 542/12. Tylko ustalenie niezdolności do pracy odwołującej w tym okresie mogłoby skutkować przyznaniem jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy (całkowita niezdolność do pracy odwołującej musiałaby powstać do 22 września 2011 roku).

Sąd Okręgowy wskazał, że taką regułą związania uprzednim osądzeniem sprawy potwierdza orzecznictwo Sądu Najwyższego i powołał jego przykłady.

Odwołująca zaskarżyła wyrok w całości składając apelację i domagając się jego uchylenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna.

W pierwszej kolejności zaznaczyć należało, że odwołująca nie zakwestionowała ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy. Są one bezsporne i stanowią podstawę do dalszych rozważań. Odwołująca domagała się natomiast dokonania w postępowaniu sądowym oceny stanu jej zdrowia z uwzględnieniem całej dokumentacji medycznej oraz dokumentacji dotyczącej przebiegu zatrudnienia.

Jak prawidłowo stwierdził Sąd Okręgowy, prowadzenie postępowania dowodowego w zakresie stanu zdrowia odwołującej było w niniejszej sprawie niedopuszczalne.

Niezdolność do pracy nie jest jedyną przesłanką niezbędną do nabycia prawa do renty. Istotnym w świetle regulacji mających zastosowanie w sprawie jest moment powstania niezdolności do pracy oraz legitymowanie się odpowiednim stażem ubezpieczeniowym.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

- 1) jest niezdolny do pracy;
- 2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
- 3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 i 2, pkt 3 lit. b, pkt 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt 10 lit. a, pkt 11-12, 13 lit. a, pkt 14 lit. a i pkt 15-17 oraz art. 7 pkt 1-3, 5 lit. a, pkt 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (ust. 2).

Ustawa w art. 58 ust. 1 pkt 5 stanowi, że warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy; do tego dziesięcioletniego okresu nie wlicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej lub renty rodzinnej (art. 58 ust. 2).

Stosownie art. 58 ust. 2 jest na mocy ust. 4 tego wyłączone wobec ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Przy czym, na co zasadnie zwrócił uwagę Sąd i instancji, art. 58 ust. 4 ustawy emerytalnej obowiązuje od 23 września 2011 roku, przed tą data renta z tytułu niezdolności do pracy przysługiwała ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy pięcioletniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Odwołująca dla nabycia spornego prawa musiałaby wykazać, że była niezdolna do pracy przed 4 marca 2002 roku (w ciągu 18 miesięcy od ustania zatrudnienia), bądź przed 14 września 2005 roku (w dziesięcioleciu przed tą data posiadała wymagane 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych), względnie, gdyby udowodniła, że stała się całkowicie niezdolna do pracy przed 23 wrześnią 2011 roku.

Ustalenia w powyższym zakresie zostały już dokonane prawomocnym orzeczeniem sądu, i są wiążące w niniejszej sprawie na mocy art. 365 i 366 k.p.c. Ustalenia takie zostały dokonane przez Sąd Okręgowy w Poznaniu w sprawie VIII U 542/12 zakończonej wyrokiem z 17 października 2012 roku. Odwołująca nie wykazała w tym postępowaniu aby była niezdolna do pracy przed 4 marca 2002 roku (w ciągu 18 miesięcy od ustania zatrudnienia), ani przed 14 września 2005 roku (w dziesięcioleciu przed tą data posiadała wymagane 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych), jak również całkowicie niezdolna do pracy przed 23 września 2011 roku.

Powyższe wnioski są tożsame z wnioskami Sądu Okręgowego.

Sąd I instancji w sposób wyczerpujący oraz zrozumiały wyjaśnił podstawy rozstrzygnięcia, w szczególności skutki jakie dla niniejszej sprawy wynikają z prawomocnie zakończonego postępowania przed Sądem Okręgowym w Poznaniu w sprawie VIII U 542/12.

Apelująca nie podjęła polemiki ze stanowiskiem Sądu I instancji

Sąd Apelacyjny nie miał także podstaw do zmiany bądź uchylecia wyroku, z tej przyczyny jakoby wносиła ona o wznowienie postępowania.

Odwołująca twierdzenie takie zawarła zdaje się nawiązując do fragmentu uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego.

Apelująca pominęła jednak zupełnie, że w ocenie Sądu I instancji, wniosek odwołującej z 14 listopada 2014 nie stanowił wniosku o wznowienie postępowania w trybie art. 114 ustawy emerytalno - rentowej. Sprawa niniejsza nie wynikała z wniosku E. M. o wznowienie postępowania w trybie tego przepisu. Odwołująca złożyła zwykły wniosek o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy, który nie zawierał żadnej treści wskazującej na żądanie wznowienia postępowania w sprawie z odwołania od poprzednich decyzji pozwanego, odmawiających prawa do renty z powodu braku niezdolności do pracy.

Trafnie podkreślił Sąd Okręgowy, że nawet gdyby została wszczęta sprawa w trybie wznowienia postępowania, to w postępowaniu takimi, nie mogłyby zostać pominięte sprawy o rentę uprzednio rozpoznane, jako że decyzja pozwanego nie stanowiła już samodzielnego (wyłączonego) rozstrzygnięcia w tym przedmiocie (art. 365 §1kpc i art. 366 k.p.c.). Inaczej ujmując, nie mogłyby być kilku spraw sądowych dotyczących tego samego przedmiotu rozstrzygnięcia, czyli

prawa do renty za ten sam okres. W przypadku negatywnego rozstrzygnięcia o prawie do świadczenia na mocy prawomocnego wyroku sądu (a nie decyzji organu rentowego) nie można ponownie ustalić prawa do emerytury lub renty.

Wzruszenie prawomocnego wyroku mogłoby nastąpić tylko w drodze skargi o wznowienie postępowania, jeżeli występują ustawowe podstawy wznowienia (wyrok Sądu Najwyższego z 18 lutego 2003 roku, II UK 139/02).

Ostatnie stwierdzenie stanowiło rodzaj pouczenia dla odwołującej odnośnie tego, jaki tryb przewidują przepisy kodeksu postępowania cywilnego w celu wzruszenia prawomocnego orzeczenia sądu. Sąd I instancji nie rozpatrywał jednak odwołania wszczynającego spór w niniejszej sprawie jako skargi o wznowienie postępowania. Nie był do tego jakichkolwiek podstaw.

Reasumując, zarówno ustalenia faktyczne i ocena prawna dokonane przez Sąd I instancji okazały się prawidłowe. Zaskarżony wyrok odpowiada prawu i apelacja na podstawie art. 385 k.p.c. jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

SSA Wiesława Stachowiak	SSA Ewa Cyran	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
-------------------------	---------------	-------------------------------